

Eduskunnan hallintovaliokunta

Asia: Svenska Finlands folktingin kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta, HE 58/2026 vp

Viite: Hallintovaliokunnan pyyntö saada kirjallinen asiantuntijalausunto hallintovaliokunnan 1.6.2026 pidettävään kokoukseen

Svenska Finlands folkting kiittää saamastaan mahdollisuudesta asiantuntijalausunnon antamiseen hallituksen esityksestä. Folktinget ottaa lakisääteisen tehtävänsä (laki Svenska Finlands folkting -nimisestä järjestöstä 1331/2003) mukaisesti kantaa kysymyksiin, joilla on merkitystä ruotsinkielisen väestön kielellisten oikeuksien kannalta.

Hallituksen esityksessä todetaan, että viranomaiset lähettävät nykyisin sähköisiä tiedoksiantoja Digi- ja väestötietoviraston tuottamaan viestinvälityspalveluun. Esityksen tavoitteena on, että viranomaisten sähköiset tiedoksiannot voitaisiin näyttää myös yksityisten toimijoiden tarjoamissa digipostipalveluissa. Ehdotuksen mukaan tämä avustava julkinen hallintotehtävä annettaisiin yksityiselle toimijalle sopimuksella. Perustuslain 124 §:n mukaista julkisen hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle täsmennetään kielilain 25 §:ssä.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on hallituksen esityksestä eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi antamassaan lausunnossa korostanut sen tärkeyttä, että viestinvälityspalvelua voi käyttää suomeksi ja ruotsiksi (PeVL 59/2025 vp). Perustuslakivaliokunta on katsonut, että on tärkeää huolehtia siitä, että molemmat kansalliskielet saavat riittävästi näkyvyyttä digitaalisissa palveluissa, ja että myös muut kielelliset oikeudet toteutuvat. Valiokunta on myös pitänyt tärkeänä, että kielelliset perusoikeudet otetaan huomioon palveluiden kehittämisen alkuvaiheesta alkaen, ja että digitaalisia palveluita kehitetään rinnakkain eri kieliversioina. (PeVM 5/2022 vp)

Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2025 annettiin eduskunnalle 15.1.2026. Eräs sen keskeisistä teemoista on digitalisaatio. Kielikertomuksen mukaan uusia palveluita ja järjestelmiä kehitetään yhä usein lähtökohtaisesti suomen kielellä, mikä näkyy ruotsinkielisten palveluiden heikompana saatavuutena ja laatuna (Valtioneuvoston julkaisuja 2026:2, s. 180–181).

Folktinget toteaa, että uusi kielikertomus osoittaa, että lain ja todellisuuden välillä on edelleen ilmeinen ristiriita, mikä tarkoittaa sitä, että on tärkeää, että viranomaiset ottavat huomioon ja korjaavat niiden toiminnassa havaitut puutteet.

Tähän viitaten Folktinget ehdottaa, että perustuslakivaliokunnan kannanotot (PeVL 59/2025 vp, PeVM 5/2022 vp) ja hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2025 otetaan huomioon hallintovaliokunnan mietinnössä.

Folktingetin kannanotto

Esityksen perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointia koskevaa lukua on täydennetty kielellisten oikeuksien toteutumisesta koskevien vaikutusten perusteellisella arvioinnilla luvussa 4.2.2.4. Folktinget toteaa tämän olevan edellytys sille, että lainvalmistelija voi arvioida lakiehdotuksen vaikutuksia kielellisten oikeuksien toteutumisen kannalta.

Kyseisen luvun arvion mukaan riskit kielellisten oikeuksien epäyhtäläisestä toteutumisesta suomen ja ruotsin kielen osalta, ja siten oikeusturvariskit, ovat pieniä. Tätä perustellaan sillä, että katseluohjelmia tarjoavat palveluntarjoajat ovat velvollisia noudattamaan soveltuvia kielilainsäädännön säännöksiä ilman erillistä lain säännöstä tai sopimusehtoa.

Folktingetin mielestä tämä perustelu ei kuitenkaan ole vakuuttava. Vaikka kielilainsäädäntöä onkin sovellettava katseluohjelmaa sopimuksen nojalla tarjoaviin palveluntarjoajiin, se ei tarkoita automaattisesti sitä, että kielelliset oikeudet toteutuisivat yhdenvertaisesti käytännössä, varsinkaan, jos siitä ei ole nimenomaisia säännöksiä toimintaa ohjaavassa lainsäädännössä ja toteuttamista ja seuranta ohjaavissa sopimusehdoissa.

Esityksen mukaan Digi- ja väestötietovirasto on velvollinen varmistamaan, että palveluntarjoajat antavat katseluohjelmaa tarjotessaan kielilainsäädännön mukaista kielellistä palvelua. Tämä on tärkeää, mutta se ei ole Folktingetin kokemusten mukaan useinkaan ollut riittävä ehto kielellisten oikeuksien toteutumisen varmistamiseksi. Siksi palveluntarjoajan kielelliset velvollisuudet tulee vahvistaa laissa tai joka tapauksessa viranomaisen palveluntarjoajan kanssa solmimassa sopimuksessa.

Folktinget on koko ajan korostanut, että digitaalisia palveluita koskevaan lainsäädäntöön on tärkeä lisätä kielellisiä oikeuksia koskeva säännös. Folktinget on ottanut tähän kysymykseen kantaa muun muassa hallituksen kertomusta kielilainsäädännön soveltamisesta 2025 (K 20/2025 vp) koskeneissa eduskunnan valiokunnille antamissaan asiantuntijalausunnoissa. Folktingetin ehdotus johtuu niistä selvistä puutteista julkishallinnon ruotsinkielisissä digitaalisissa palveluissa, jotka käyvät ilmi hallituksen vuoden 2025 kielikertomuksesta ja joita ilmenee Folktingetin omassa kielensuojelutoiminnassa.

Folktinget panee tyytyväisenä merkille, että eduskunnan perustuslakivaliokunta vuoden 2025 kielikertomuksesta antamassaan lausunnossa katsoo, että valtioneuvoston tulee arvioida, pitäisikö kielellisiä oikeuksia koskevia nimenomaisia säännöksiä sisällyttää sähköisiä palveluita koskevaan sääntelyyn. Myös sivistysvaliokunta kirjoitti tämän kannanoton vuoden 2025 kielikertomusta koskevaan mietintöönsä (PeVL 18/2026 vp, SiVM 5/2026 vp).

Tähän viitaten Folktinget ehdottaa, että hallintovaliokunta huomioisi mietinnössään perustuslakivaliokunnan ja sivistysvaliokunnan kannanotot (PeVL 18/2026 vp, SiVL 5/2026 vp).

Folktinget ehdottaa lisäksi, että hallintovaliokunta kirjoittaa mietintöönsä seuraavaa:

- **Digi- ja väestötietovirasto ryhtyy harjoittamaan järjestelmällistä kielisuunnittelua saadakseen kokonaiskuvan niistä kielellisistä palveluista, joilla on merkitystä yhteisten sähköisen asioinnin tukipalveluiden kannalta. Kielisuunnittelu voisi esimerkiksi sisältyä viraston yhdenvertaisuussuunnitelmaan.**
- **Viraston tulee nimenomaisilla sopimusehdoilla varmistua siitä, että palveluntarjoaja katseluohjelmaa tarjotessaan täyttää kielilainsäädännön vaatimukset. Viraston on myös seurattava sopimusehtojen noudattamista.**
- **Viraston tulee huolehtia siitä, että suomen- ja ruotsinkielisillä henkilöillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet saada asiakaspalvelua, neuvontaa ja digitukea omalla kielellään myös silloin kun he vastaanottavat viranomaisten tiedoksiantoja yksityisissä digipostipalveluissa.**
- **Viraston on säännöllisesti käytettävä mittareita, joilla seurataan kielellisten oikeuksien toteutumista uudistuksen jälkeen, ja tarvittaessa ryhdyttävä korjaustoimiin.**

Folktinget korostaa lopuksi, että myös tulevaisuudessa on ihmisiä, joilla ei ole digiosaamista tai jotka eivät muutoin voi käyttää digitaalisia palveluita. Tämä voi koskea ihmisiä, jotka ovat haavoittuvassa asemassa esimerkiksi ikänsä, terveydentilansa tai hankalan elämäntilanteensa takia. Jokaisella on oikeus valita, tapahtuuko yhteydenpito viranomaisten kanssa digitaalisten palveluiden vai vaihtoehtoisten palvelu- ja yhteydenpitokanavien kautta. Keskeistä on, että myös vaihtoehtoisia asiointi- ja viestintäkanavia tarjotaan yhdenvertaisesti suomen ja ruotsin kielellä kielilain mukaisesti.

Helsingissä 29.5.2026

SVENSKA FINLANDS FOLKTING

Christina Gestrin
Folktingetin sihteeri

Kristina Beijar
Hallintoasioiden asiantuntija